

РОЛЬ КУРАТОРА АКАДЕМІЧНОЇ ГРУПИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті приведені результати аналізу сутності, структури, змісту, значення роботи куратора академічної групи вищої медичної школи та його впливу на студентський колектив. Автор прийшов до висновку, що діяльність куратора вищої медичної школи має високу соціальну значущість і займає одне з центральних місць у державотворенні, формуванні національної свідомості і духовної культури українського суспільства. Професійна педагогічна діяльність куратора може розглядатися як цілісна динамічна система. Модель педагогічної діяльності містить п'ять структурних елементів: суб'єкт педагогічного впливу, об'єкт педагогічного впливу, предмет їх спільної діяльності, цілі навчання, засоби педагогічної комунікації. Ці компоненти складають систему, бо ні один з них не може бути замінений іншим або їх сукупністю. Всі вони знаходяться у прямій та зворотній взаємозалежності.

Ключові слова: куратор, виховний процес у вищій медичній школі, організаційні форми виховної роботи.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Організація виховної роботи у вищому навчальному закладі віддзеркалює новітні технології виховання студентства, роль та функції куратора академічної групи в управлінні системою позааудиторною виховною роботою, що вміщує аналіз і прогнозування, планування та організацію, контроль і координацію, оцінку та корегування. Проблема організації виховної роботи зі студентами є однією з найактуальніших у педагогічній теорії та практичній діяльності вищих навчальних закладів освіти. Саме у процесі виховання студентів має бути реалізована мета та основні принципи національного виховання, що передбачає, з одного боку, поглиблений аналіз соціально-психологічної природи виховання як особистісно-комунікативного, особистісно-орієнтованого процесу, з іншого – розглядає організацію виховної роботи зі студентами крізь призму історично зумовлених соціальних функцій вищої школи та її цільового призначення [9, с. 12]. Значна роль у цьому процесі належить куратору академічної групи. Саме від організаторських та особистісно-професійних якостей куратора залежить вектор професійного та особистісного становлення майбутніх спеціалістів і, особливо, фахівців медичного спрямування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. Вивчення та аналіз ряду вітчизняних і російських наукових досліджень свідчить, що проблему ролі та місця куратора, його діяльність в академічній групі вивчали в своїх працях В. Алфімова, В. Базилевича, Е. Бердникової, О. Винославської, С. Гури, Б. Кабарухіна, І. Калачова, О. Клименко, Є. Коцюби, С. Новикова, М. Мартинової, Л. Філінської, Є. Хрикова, І. Соколової, В. Філіпова.

Мета статі полягає в розкритті сутності, структури, змісту, значенні роботи куратора академічної групи вищої медичної школи та його впливу на студентський колектив.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Важлива роль у навчально-виховному процесі вищих медичних навчальних закладів належить куратору, від якого студенти очікують психологічної допомоги та підтримки. Кураторство – одна із форм роботи зі студентами і, як будь-яка діяльність, безпосередньо залежить від того враження, яке створюється і підтримується у студентів про куратора. Тому, значна роль у виховній роботі вищої медичної школи належить куратору.

В. Васюков і А. Волков [4] вважають, що виховання студентів у вищому навчальному закладі здійснюється в кожному з основних підрозділів вищого навчального закладу (кафедри, групи), проявляється у перетворенні свідомості і поведінці персоналу (студентів, викладачів, адміністрації) у відповідності з заданими нормами суспільства, держави і вищого навчального закладу на основі їх свідомого прийняття суб'єктом навчально-виховного процесу, а також у створенні умов і можливостей для його самореалізації в різних сферах життя: науковій, культурній, громадській, спортивній та іншій позитивно спрямованій діяльності. В цей час нинішню систему кураторства у вищих навчальних

зкладах можна оцінити як не задовільну тому, що у більшості випадків задовольняється виконанням деяких загально-педагогічних обов'язків і найчастіше здійснюється на основі інтуїтивного уявлення про організацію виховної діяльності в академічних групах та прийнятті рішення на основі здорового глузду, без урахування індивідуальних особливостей студентів [7, с. 6]. Тому з'явилася необхідність в уточненні поняття «куратор», його функцій, основних напрямів роботи і обов'язків куратора у вищій медичній школі.

За визначенням Л. Васильєвої, «куратор студентської групи – людина, яка виконує виховну діяльність у ВНЗ, яка є духовним посередником між суспільством, професією і студентом в засвоєнні загальної і професійної культури, організовує систему ціннісних відносин через різноманітні види діяльності студентського колективу, створює умови розвитку кожної особистості, захищаючи інтереси студентів» [3, с. 8].

Як свідчить дослідження С. Романової [11], інститут кураторства (від лат. *curator* – попечитель) з'явився за часів виникнення навчальних закладів і фактично існує весь час у системі вищої освіти, разом з якою зміст його діяльності і характер взаємовідносин зі студентами також набувають нових рис.

Куратор фактично супроводжує всю історію розвитку вищої освіти, разом з якою змінювалися його обов'язки, статус, зміст діяльності, характер відносин зі студентами [10, с. 41]. Важливо пам'ятати, що куратор є другом і наставником, помічником у вирішенні найрізноманітніших питань і проблем, сполучною ланкою між студентами і адміністрацією вищого навчального закладу [2, с. 14]. Ми згодні з думкою І. Гетьмана, який вважає, що від того, наскільки куратор сам по собі є особистістю, від того, наскільки серйозно він ставиться до своєї роботи, певним чином залежать результати навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі [6, с. 161]. Куратор має бути не лише вихователем, а й носієм моральних принципів, зразком для наслідування студентів.

Таким чином, куратор – це наставник, помічник, а в сучасному значенні – менеджер, тобто той, хто використовує внутрішні можливості і ресурси інших людей для досягнення конкретних цілей. Тому роль куратора підвищується і коло його завдань щодо виховної роботи зі студентами розширюється. Обов'язки та функції куратора академічної групи повинні бути зафіксовані «Положенням про куратора».

В. Зелєєва пропонує класифікацію ролей куратора [8, с. 23]:

1. Куратор – «інформатор».
2. Куратор – «організатор».
3. Куратор – «психотерапевт».
4. Куратор – «батько».
5. Куратор – «приятель».
6. Куратор – «безтурботний студент».
7. Куратор – «адміністратор».

Усі перелічені ролі зустрічаються на практиці, вони мають як позитивний, так і негативний ефект.

Таким чином, приходимо до висновку, що за останні роки кураторство зарекомендувало себе як незалежну систему взаємодії «вихователі – студенти», яка допомагає вирішувати питання в навчанні, передавати студентам досвід, знання та найкращі традиції, вирішувати багато проблем, чинити певний вплив на формування особистості.

Куратор має виконувати чимало функцій, основні з яких – виховна, організаторська та комунікативна. Провідною серед них, безумовно, є виховна функція. Адже суспільство від установ освіти у першу чергу вимагає «кінцевий продукт» – сформованої особистості, яка усвідомлює свою належність до українського народу, зберігає і продовжує українські культурно-історичні традиції, шанобливо ставиться до рідних святинь, української мови, історії, а також до культури всіх національностей, які проживають в Україні, виявляє культуру міжетнічних і міжособистісних стосунків [5].

В роботі О. Агейко «Роль і функції куратора у виховному процесі» визначено такі функції куратора: інформативна, організаційна, комунікаційна, контролююча (адміністративна), творча [1]. Ми вважаємо, що дані функції куратор реалізує у своїй роботі з академічною групою в наступних аспектах: інформування передбачає відповідальність куратора за своєчасне отримання студентами необхідної їм інформації щодо навчальних і позанавчальних заходів, в яких вони повинні взяти участь; організація передбачає структурування куратором спільно з учасниками позанавчального життя академічної групи (посвячення в першокурсники, день факультету, спортивні змагання тощо); комунікація – забезпечення і підтримка сприятливої психологічної атмосфери у керованій академічній групі; структурування внутрішньогрупових відносин; посередництво з кафедрами, деканатом, адміністрацією вищого навчального закладу; контроль за відвідуванням студентів, особливо на молодших курсах; контроль за виконанням функцій старости, вибір і переобрання старости групи; творчість куратора передбачає розширення діяльності у зв'язку з його індивідуальними потребами і здібностями.

Крім основних показників результативності діяльності куратора є ряд додаткових. По-перше, це ті психологічні новоутворення, які виникають у самого куратора в ході його діяльності. По-друге, це задоволеність результатом роботи куратора з боку студентів, адміністрації, інших викладачів, які працюють з групою, а також самого куратора. Третім показником є психологічна складова результату, тобто витрата часу, емоційних і фізичних сил студентів та куратора. Надмірна захопленість педагога своєю роботою часто призводить до того, що він забуває про себе, свою сім'ю, здоров'я, що відображається в кінцевому рахунку і на його діяльності. Праця нервової, емоційно неврівноваженої людини, яка відчуває великі проблеми в особистому житті, не може бути ефективною. Ознаки «згоряння» викладача на роботі останнім часом стали настільки актуальними, що багато педагогів щоб уникнути цього нехтують своїми обов'язками куратора, підходять до них формально. Ефективною є така діяльність куратора, на яку витрачається оптимальна кількість часу, фізичних і моральних сил. Професійна поведінка куратора в, першу чергу, визначається рівнем сформованості тих педагогічних знань, умінь, властивостей особистості, які безпосередньо впливають на ефективність його діяльності.

Погоджуємось із С. Панченко, А. Степаненко і Г. Фіщук у тому, що для успішного виконання виховних завдань куратори мають постійно вивчати студентську групу, внутрішньокolleктивні відносини, що в ній складаються, використовуючи для цього такі методи: групове опитування (застосовується у формі групового інтерв'ю або анкетного опитування для виявлення думок студентів з окремих питань); обмін думками (застосовується куратором при проведенні зборів, диспутів, дискусій); спостереження (здійснюється безпосередньо в процесі навчання, особистісних контактів, обміну думками); вивчення документації (особистих справ студентів) [12, с. 6].

Робота куратора вищої медичної школи визначається в основному за п'ятьма напрямками: організаційний (організація групи в участі у навчальних, науково-дослідних, виховних та спортивних заходах); навчальний (контроль за успішністю групи і дисципліною студентів, контроль виконання навчального графіка і поточних завдань дисципліні та контроль зимової та літньої сесій у студентів групи); науково-дослідний (підготовка академічної групи до участі в науковій діяльності); виховний (відвідування та участь у виховній роботі вищої медичної школи, факультету і кафедри); спортивний (участь студентів у спортивно-колективних заходах, що проводяться в рамках спартакіади). Ці пріоритетні напрямки визначають обов'язки куратора з виховної роботи на факультеті та у вищій медичній школі вцілому. Отже, куратор – це будь-який викладач, в обов'язки якого входить керівництво академічною групою та позанавчальним життям студентів, пов'язаних з університетом, факультетом і, звичайно, кафедрою. Куратори регулярно проводять збори академічних груп, на яких обговорюються актуальні питання студентського життя та студентського самоврядування.

Висновки. Отже, діяльність куратора вищого навчального медичного закладу являє собою свідому, доцільну діяльність щодо навчання, виховання і розвитку студентів. Вона є двобічною – спеціальною та соціально-виховною, а також, найважливішою передумовою ефективності педагогічної праці. Обидві вказані передумови потрібно розглядати в органічній єдності. Спеціальна характеристика роботи куратора відображає зв'язок із суспільним розподілом праці. Соціально-виховний аспект викладацької праці пов'язаний з ідеологічними принципами суспільства.

Використані джерела

1. Агейко О. В. Роль и функции куратора в воспитательном процессе / О. В. Агейко [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://lf.grsu.by/Ideol_vosp_rabota/
2. Борисенко Ю. Профессионально-нравственная культура студента и роль куратора в её формировании / Ю. Борисенко, Е. Гвильдис // Новый Коллегиум. – 2007. – № 4. – С. 11-35.
3. Васильева Л.М. Педагогические условия повышения квалификации кураторов студенческой группы в колледже : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Л. М. Васильева. – Ставрополь, 2004. – 23 с.
4. Васюков И. Л. Качество воспитательного процесса вуза как объект управления / И. Л. Васюков, А. Н. Волков // Проза.ру [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.proza.ru/2004/12/22-193>
5. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / За ред. В. Кременя. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. – С. 35.
6. Гетьман І. А. Місце і роль куратора в навчально-виховному процесі вищого технічного навчального закладу / І. А. Гетьман // Вісник Черкаського університету. Серія: Пед. науки. – Черкаси, 2008. – Вип. 125. – С. 159-163.
7. Горшкова М. А. Модель воспитательной деятельности куратора студенческой группы в педагогическом вузе : дис. ... канд. пед. наук / М. А. Горшкова. – Орехово-Зуево, 2011. – 163 с.
8. Зелеева В. П. Совершенствование работы кураторов студенческих групп / В. П. Зелеева // Разработка модели системы воспитания в высшем учебном заведении : отчеты о науч.-исслед. работе. – Казань : Изд-во КГУ, 2000. – С. 20-26.

9. Інноваційні комунікативні технології в роботі куратора академічної групи : методичні рекомендації / Під редакцією Н. К. Желябіної. – Запоріжжя : ЗДІА, 2007.– 67 с.
10. Омельченко С. Куратор академічної групи – домінуюча фігура у процесі формування здорового способу життя студентської молоді / С. Омельченко // Гуманізація навч.-вих. процесу : наук.-метод. зб. / Східнословян. держ. пед. ун-т, каф. педагогіки. – Слов'янськ : СДПУ, 2007. – Вип. 34. – С. 40-45.
11. Романова С. В. Організаційно-виховна робота куратора академічної групи у вищих технічних навчальних закладах : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.07 / С. В. Романова – Луганськ, 2006. – 20 с.
12. Фищук Г. С. Методика работы кураторов на младших курсах : методические указания / Г. С. Фищук, А. Н. Степаненко, С. П. Панченко. – Алма-Ата : КИТАП, 1975. – 44 с.

Ilchenko A.

THE ROLE OF THE CURATOR OF THE ACADEMIC GROUP IN HIGHER EDUCATION

The system of supervision is one of the main elements of educational work in higher medical schools, which should be improved: the organization of the school curator, drafting of a legal instrument on the rights, responsibilities and obligations of the sponsor, the development of guidelines and incentive systems of the curator. The purpose of sex is to reveal the nature, structure, content, the importance of the work of the curator of the academic group graduate medical school and its impact on students. The author shows the results of the analysis of essence, structure, content, the importance of the work of the curator of the academic group graduate medical school and its impact on students. The author came to the conclusion that the main link between students and institution of higher education is the curator, whose task is to establish communications and create based on student self-governance conditions for vocational and social development and thirst for new knowledge, impressions, discoveries. The positive effect of bringing the practice of notification of parents on student performance: Laggards are making more efforts on the delivery of the session. The activities of the curator of higher medical education has a high social value and occupies a Central place in nation building, the formation of national consciousness and spiritual culture of the Ukrainian society. Professional pedagogical activity of the teacher can be viewed as a holistic dynamic system. The model of pedagogical activities includes five structural elements: the subject of pedagogical influence, the object of pedagogical influence, the subject of their joint activity, learning objectives, means of pedagogical communication. These components constitute a system. They are all in direct and inverse interdependence.

Consequently, the activities of the curator of the educational institutions is a conscious, purposive activity in learning, education and development of students. It is bilateral and socio-educational, the most important preconditions of the effectiveness of pedagogical work. Both of these preconditions need to be considered in organic unity. A special feature of the work of the curator reflects the relationship with the social division of labor. The socio-educational aspect of teaching is associated with the ideological principles of the society.

Key words: *curator, the educational process in higher medical school, organizational forms of educational work.*

Стаття надійшла до редакції 28.02.2017 р.